De naam van de 'Centraal Bond' bewijst dat 'christelijke filantropie' als omschrijving van de doelstelling der I.Z. kan dienen. Er bestaat dan echter het gevaar van het misverstand dat praktische hulpverlening aan slachtoffers het een en het al zou zijn geweest. Daarom is het beter, te formuleren dat I.Z. *evangelisatie* beoogde en deze zich, meestal, filantropisch (in de zin van hulpverlening) uitte. De eerste jongelingsvereniging (1851), later 'Excelsior' geheten, begon als 'Vereeniging ter bevordering van evangelisatie' (Amsterdam).

1. Tot het einde van de negentiende eeuw is het woord 'evangelisatie' uitsluitend gebruikt voor evangelieverkondiging[8]. Het ging om: prediking, getuigenis[9], zelfs aan doofstommen[10]. Nederland moest zo teruggebracht worden naar Jezus, de Verlosser. Alle arbeid vond zijn centrum in het verzoenend lijden en sterven van Christus, dat aan een mensenwereld vol zonde en nood verkondigd werd, meestal op piëtistisch-methodistische wijze. Het Koninkrijk van God en zijn gerechtigheid was alleen via Golgotha te vinden. De maatschappij zou veranderd worden als de harten wedergeboren waren en mensen onder belijdenis van hun schuld de 'troon der genade' hadden gezocht. 'Boetvaardigheid' was nodig en mogelijk. Vandaar de verenigingen 'tot opbeuring van boetvaardige . . .'. Een meisje, dat onder het bereik van de I.Z. kwam, werd een 'Magdalena' genoemd. Op de Heiland alleen moest de ziel zich richten. Het lied van Charles Wesley 'Jesus, lover of my soul' werd telkens opnieuw vertaald (H. J. Koenen, W. Messchert, C. S. Adama van Scheltema). Hulp aan slachtoffers zonder bijbehorende evangelieverkondiging was onbarmhartig. 'Heil des Volks' was bovenal geestelijk heil. Graag beriep men zich op het woord van Elisabeth Fry, de 'engel der

8. Aan het einde van de negentiende eeuw wordt het de naam van een groepering die zich in een bepaalde plaats in een kerkelijke gemeente van andere richting niet thuisvoelde en dan eigen diensten, zonder sacramentsviering, organiseerde. Er bestaat een 'Bond van Evangelisatiën in en ten bate van de Ned. Herv. Kerk' (1893). Het archief bevindt zich: Hoge Hagt 64, Epe.
9. Zie bijvoorbeeld het artikel over de Amsterdamsche Vereeniging voor Evangelisatie in *V.C.S.* 1848, dl. 2, 723-734, 'Journaal van een evangelist' in *V.C.S.* 1849, 171-185; T. M. Looman 'Evangelisatie bij gelegenheid van wedrennen' in *V.C.S.* 1857 en Jac. van Bekkum in *B.* 1887, 153-164.
10. 'Evangelisatie onder doofstommen (van de Ver. tot Verbr. der Waarheid te Amsterdam)' in *S.W.V.* 1873, 313-316.